

Základy práce s informačními zdroji pro bc. studenty MVZ221

Mgr. Dana Mazancová, DiS.

Brno, 25. listopadu 2020

Osnova kurzu

- **Práce s informacemi, základy EIZ, psaní odborných (závěrečných) prací**
- **Práce s elektronickými informačními zdroji**
 - ❖ základy vyhledávacích technik
 - ❖ tvorba rešeršního dotazu
 - ❖ praktické vyhledávání v oborových databázích
- **Citace, citování, plagiátorství**
 - ❖ základní terminologie, citační styly
 - ❖ základy citování jednotlivých druhů dokumentů
 - ❖ citační software, zvláštnosti citování
- **Práce s elektronickými informačními zdroji**
 - ❖ EBSCO Discovery Service a nadstavbové nástroje
 - ❖ databáze elektronických knih

Podmínky absolvování předmětu

Zápočet

- ❖ **účast** na seminářích a přednášce
- ❖ vypracování **dvou dílčích** praktických **úkolů** a online cvičení na citace
- ❖ vypracování **rešerše** a závěrečného **testu**

Další termíny kurzu

- ❖ ČT 3. 12. 8:00 - 9:40 seminář EIZ I.
- ❖ ČT 10. 12. 8:00 - 9:40 přednáška na citace a citační manažery
- ❖ ČT 7. 1. 2021 8:00 - 9:40 seminář EIZ II.

Online výuka

- veškerá výuka je převedena do online režimu.
- Předmět bude probíhat formou **online setkání** ve stejné dny a časy, jako by probíhala výuka v učebnách. Pro studenty zůstávají povinnosti vyplývající z tohoto sylabu. Pro realizaci přednášek a seminářů bude využíván komunikační program **MS Teams**.
- Doporučujeme si prostudovat fakultní manuál k aplikaci MS Teams <https://it.muni.cz/sluzby/microsoft-teams> nebo <https://www.phil.muni.cz/online-vyuka/pro-studenty>.

Prezentaci, prosím, berte jako přehledovou. Možností a zdrojů je opravdu obrovské množství. Vyzkoušejte si uvedená praktická cvičení, podrobnější práce s databázemi bude obsahem následující lekce.

Přeji vám hodně štěstí při studiu. V případě jakýchkoli dotazů či problémů se prosím ozvěte na email mazancov@fss.muni.cz Pokusím se vám poradit co nejdříve to bude možné. Děkuji 😊

Práce s informacemi

Osnova

- Práce s informacemi
 - ❖ informační společnost
 - ❖ informační gramotnost

- Informační zdroje
 - ❖ typy informačních zdrojů
 - ❖ licencované zdroje
 - ❖ kde hledat knihy, odborné časopisy, informace z médií, závěrečné práce, referenční díla, statistické údaje, oborové brány?

- Psaní odborných (závěrečných) prací

Cíle dnešní lekce

- ❑ Naučit se rozeznat licencované zdroje informací a seznámit se základními pojmy.
- ❑ Seznámit se s e-zdroji na stránkách knihovny a Portále elektronických informačních zdrojů MUNI.
- ❑ Umět přistupovat ke zdrojům mimo počítačovou síť MU.

*"Information these days seems to be everywhere. But rather than making research easier, this has made it harder, because when doing research you don't just have to find **any** information, you have to find the **right** information."*

Informační společnost

- Založená na informacích a znalostech

- Problémy při práci s informacemi:
 - ❖ **velké množství**
 - ❖ **snadná dostupnost**
 - ❖ **kvalita**

Kolik existuje informací online?

- ❑ Množství informací na internetu v roce 2016 bylo 7,7 zetabajtů dat, což je 7,7 bilionu gigabajtů - běžný pevný disk má 1024 gigabajtů.
- ❑ *“Kdybychom všechny tyto informace vytiskli na papír s běžnou velikostí písma, pokryli bychom jím celé Spojené státy. Vrstvou vysokou 4,5 metru.”*

Kolik existuje informací?

- ❑ Každý den vytvoří lidstvo 2,5 quintilionu bytů dat = 2,5 000 000 000 000 000 000 bytů.
- ❑ Kvůli měření musely vzniknout nové jednotky.

Jak se počítá na počítači

kilobyte (kB)	1 000 bytů
megabyte (MB)	1 000 000 bytů
gigabyte (GB)	1 000 000 000 bytů
terabyte (TB)	1 000 000 000 000 bytů
petabyte (PB)	1 000 000 000 000 000 bytů
exabyte (EB)	1 000 000 000 000 000 000 bytů
zettabyte (ZB)	1 000 000 000 000 000 000 000 bytů

Zdroje:

Na informace je zapotřebí nová jednotka, zettabyte. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2017-10-03]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/internet-a-pc/209215-na-informace-je-zapotrebi-nova-jednotka-zettabyte.html>

How much data do we create every day? *Forbes.com* [online]. [cit. 2019-2-12]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2018/05/21/how-much-data-do-we-create-every-day-the-mind-blowing-stats-everyone-should-read/#3ff7a21d60ba>

Informační gramotnost

→ Rozpoznání informační potřeby

□ Schopnost **informaci**:

- ❖ **nalézt** – znalost informačních zdrojů a vyhledávacích strategií
- ❖ **vyhodnotit** – užitečnost/relevance
- ❖ **použít** – pro daný účel, znalost autorského zákona, problematiky citování a plagiátorství

Licencované zdroje

Licencované zdroje I.

- ❑ další výrazy - komerční zdroje/databáze, elektronické informační zdroje, **e-zdroje**, **EIZ**, databáze, dokumenty v elektronické podobě

- ❑ dostupné prostřednictvím **databází**
 - ❖ **volně dostupné**
 - ❖ **komerční (licencované)**

Licencované zdroje II.

- za úplatu - **pro studenty MU zdarma** 😊
- informace jsou **prověřené** (prochází recenzním řízením)
- články většinou dostupné dříve než v tištěné podobě
- doporučený zdroj pro psaní seminárních a závěrečných prací**

Databáze

- ❑ **Bibliografické** – pouze základní "identifikační" údaje o dokumentech (název, autor, rok vydání atd.) + abstrakt

- ❑ **Fulltextové** – plné texty dokumentů

- ❑ **Multioborové** – dokumenty z různých oborů
 - ❖ rozsáhlé databáze – např. **ProQuest, Wiley, EBSCO**
 - ❖ není možné mít zaplacený přístup ke všem kolekcím, tj. ke všem fulltextům

Jak se dostanu k licencovaným zdrojům?

- ❑ **stránky knihovny -**
<http://knihovna.fss.muni.cz/ezdroje>
 - ❖ databáze k oborům vyučovaným na FSS

- ❑ **Portál elektronických informačních zdrojů MU -**
<http://ezdroje.muni.cz/>
 - ❖ databáze i z dalších oborů

Jak se dostanu k licencovaným zdrojům mimo počítačovou síť univerzity?

- ❑ Nastavte si na počítači [vzdálený přístup](#)
 - ❖ OpenVPN
 - ❖ Shibboleth
 - ❖ EZproxy

Cvičení 😊

- ❑ Prosím, prostudujte si, jak funguje tzv. **vzdálený přístup k e-zdrojům** (tj. mimo počítačovou síť MU) - <https://ezdroje.muni.cz> - sekce vzdálený přístup a jeden z přístupů si zvolte pro další práci.

- ❑ Poté se zkuste připojit do databáze **Wiley Online Library**.
 - ❖ Na stránce **ezdroje.muni.cz** si zvolte „zdroje abecedně“ .
 - ❖ Dohledejte si databázi **Wiley Online Library – Journals**, u ní si klikněte na „více informací“ a poté zvolte dole na stránce na „Ezproxy“ nebo „Shibboleth“ .
 - ❖ Následně se zobrazí tabulka, do které zadáte UČO a heslo. Případně českou federaci a následně MU. Alternativou samozřejmě zůstává přihlášení přes OpenVPN.
 - ❖ Jak by měla postup vypadat, si můžete zkontrolovat na dalších slidu.

Wiley Online Library - Journals

Otevřít zdroj

Wiley Online Library nabízí plné texty více než 1500 vědeckých a odborných časopisů ze všech oborů (medicína, přírodní vědy, humanitní a společenské vědy) od nakladatelství Wiley (včetně titulů bývalého nakladatelství Blackwell). Plné texty časopisů jsou dostupné uživatelům MU zpětně až od roku 1997.

Další informace a návody [zde](#).

Dodatečné informace o zdroji

Tento zdroj je indexován ve službě [discovery.muni](#).

Tento zdroj má podporu služby [Full Text Finder](#).

Tento zdroj podporuje vzdálený přístup přes technologii [Shibboleth](#).

Charakteristika: kolekce e-časopisů od Wiley

Obory: [Biologie](#), [Chemie](#), [Ekonomie](#), [Filozofie](#), [Fyzika](#), [Historie](#), [Informatika](#), [Jazykověda](#), [Knihovnictví](#), [Literatura](#), [Matematika](#), [Medicína](#), [Muzikologie](#), [Náboženství](#), [Právo](#), [Psychologie](#), [Sociální vědy](#), [Společenské vědy](#), [Vědy o Zemi](#)

Typ zdroje: fulltextový

Producent: Wiley

Odkaz: <http://onlinelibrary.wiley.com/>

Vzdálený přístup²: [EZproxy](#)

Vzdálený přístup¹: [Shibboleth](#)

Cvičení

Working off-campus? Learn about our [remote access options](#)

By continuing to browse this site, you agree to its use of cookies as described in our [Cookie Policy](#). ✕

Wiley Online Library Access by -member@muni.cz

[Login / Register](#)

Accelerating research discovery to shape a better future

Today's research, tomorrow's innovation

Search publications, articles, keywords, etc.

[Advanced Search](#)

[Access COVID-19 research here](#)

Náhled databáze Wiley po přihlášení přes Shibboleth.

Zdroj: <https://onlinelibrary.wiley.com/>

Další verze cvičení pro zvědavé – i když vyhledávání v databázích bude součástí až další lekce, tak si můžete v této databázi najít zdroje (např. články) týkající se „diplomacie“. Vyhledejte v angličtině, téma si můžete zkusit více upřesnit. Pokud si chcete následně přečíst celý text, tak by u záznamu mělo být uvedeno „Full Access“.

Psaní závěrečných (odborných) prací

Propagační video Západočeské univerzity v Plzni

Metodika psaní odborných prací

- Dostatek času pro vyhledání a nastudování příslušné literatury
- Vypracování námětu závěrečné práce
- Vymezení času potřebného k sepsání textu
- Dodržení všech předepsaných formálních a odborných náležitostí

Základní etapy přípravy písemné práce

1. Volba tématu a strategie přípravy
2. Informační průzkum
3. Zpracování výsledků průzkumu
4. Výzkum
5. Tvorba práce
6. Příprava dokumentace
7. Příprava konečné verze práce
8. Odevzdání práce
9. Obhajoba - prezentace práce

Základní etapy přípravy písemné práce

1. **Volba tématu a strategie přípravy**
2. Informační průzkum
3. Zpracování výsledků průzkumu
4. Výzkum
5. Tvorba práce
6. Příprava dokumentace
7. Příprava konečné verze práce
8. Odevzdání práce
9. Obhajoba - prezentace práce

Volba tématu

- ❑ Podívat se do [Archivu závěrečných prací IS MU](#)
- ❑ Případně na práce jiných univerzit: [Vysokoškolské kvalifikační práce](#)

Cvičení 😊

- ❑ V [Archivu závěrečných prací IS MU](#) si v části „Vyhledávání absolventů a závěrečných prací“ dohledejte **práce absolventů vaší katedry**, kteří již mají v archivu vloženou závěrečnou práci. Vyzkoušejte si různé typy **filtrů** (více položek lze vybrat přes ctrl). Zvolte si některý ze záznamů a prohlédněte si, co zde můžete najít (abstrakt, klíčová slova, posudky, plný text práce, návrh hodnocení).

Základní etapy přípravy písemné práce

1. Volba tématu a strategie přípravy
- 2. Informační průzkum**
3. Zpracování výsledků průzkumu
4. Výzkum
5. Tvorba práce
6. Příprava dokumentace
7. Příprava konečné verze práce
8. Odevzdání práce
9. Obhajoba - prezentace práce

Informační průzkum

- ❑ Práce s informačními zdroji
- ❑ Hledání dokumentů, které souvisí se zvoleným tématem
- ❑ Získání dokumentů*:
 - ❖ [Výpůjčka z knihovny](#)
 - ❖ [Výpůjčka/dodání dokumentu z jiné knihovny v ČR/zahraníčí - MVS/MMVS](#)
 - ❖ [E-prezenčka, Copy on Demand \(CoD\)](#)
 - ❖ [Licencované databáze](#)
 - ❖ Internet

*jako dokument budeme pro potřeby naší výuky označovat texty, obrázky, fotky, videa tj. jakoukoli formu grafického znázornění informací

Informační zdroje

❑ **Knihy**

❑ **Periodika**

❖ odborné časopisy, magazíny

❑ **Referenční díla**

❖ encyklopedie, slovníky, tezaury, mapy, atlasy, bibliografie, adresáře, ročenky

❑ **Další zdroje**

❖ závěrečné práce, materiály z konferencí, vládní publikace, šedá literatura, noviny, newslettery)

❑ **Internet**

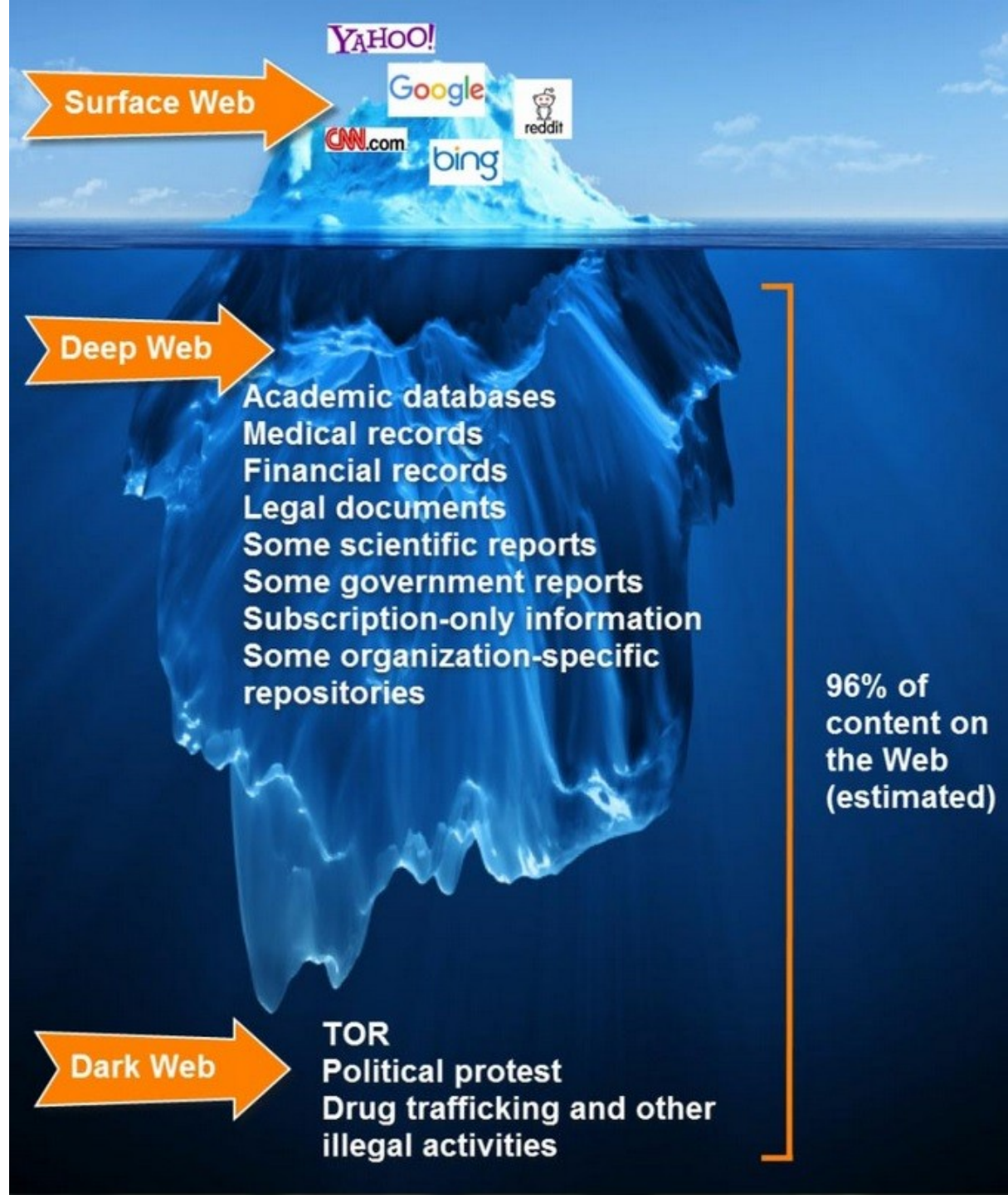
Cvičení 😊

- ❑ Zkuste se zamyslet, jaký je rozdíl mezi:
 - ❖ **Surface Web**
 - ❖ **Deep Web**
 - ❖ **Dark Web**

- ❑ Řešení naleznete na dalším slidu.

Surface Web x Deep Web x Dark Web

Prosím všimněte si, že „akademické databáze“ tj. naše e-zdroje jsou součástí tzv. „deep webu“.

Informační zdroje aneb částečná ochutnávka z dalších lekcí

Informační zdroje

Knihy

Periodika

❖ odborné časopisy, magazíny

Referenční díla

❖ encyklopedie, slovníky, tezaury, mapy, atlasy, bibliografie, adresáře, ročenky

Další zdroje

❖ závěrečné práce, materiály z konferencí, vládní publikace, šedá literatura, noviny, newslettery)

Internet

Kde začít?

Vyhledávače, discovery systémy a vědecké sítě

Google Scholar

scienceOPEN.com
research+publishing network

- ❖ [EBSCO Discovery Service](#) - "univerzitní Google" pro licencované i volně dostupné zdroje
- ❖ [Google Scholar](#) - vyhledávač odborné literatury
- ❖ [Science Open](#) - vědecká a publikační síť

Kde hledat odborné časopisy? I.

- ❑ Annual Reviews (do 2018)
- ❑ EBSCO
- ❑ JSTOR
- ❑ ProQuest
- ❑ Sage Journals Online
- ❑ ScienceDirect
- ❑ SpringerLink
- ❑ Taylor&Francis
- ❑ Wiley Online Library

Multioborové databáze jsou dobrým startovním místem pro vyhledávání

Můžete je prohledávat hromadně prostřednictvím [discovery](#)

Kde hledat odborné časopisy? II.

□ Volně dostupné zdroje:

- ❖ [Directory of Open Access Journals \(DOAJ\)](#) - adresář FT vědec. a akad. časopisů s otevřeným přístupem, přes 10.000 čas.
- ❖ [De Gruyter Online](#) - volně dostupný multioborový zdroj, stovky odborných časopisů (ve filtrech zvolit „open access“ a „free access“)

How to Read (and Understand) a Social Science Journal Article

Kde hledat knihy?

□ Katalogy

- ❖ [Katalog MU Aleph](#)
- ❖ Souborné katalogy – [knihovny.cz](#), [CASLIN](#)
- ❖ [Ebsco Discovery Service](#)

□ Licencované databáze

- ❖ [Ebsco eBooks](#)
- ❖ [Sage Knowledge](#)

Kde hledat knihy? II.

□ Další zdroje

❖ [Directory of Open Access Books \(DOAB\)](#) - seznam recenzovaných knih (OA), přes 4000 knih

❖ [Google Books](#)

□ [DDA](#) - nový způsob nákupu e-knih dle požadavku uživatelů, platforma ProQuest Ebook Central

Cvičení 😊

- ❑ Otevřete si stránku <https://katalog.muni.cz/>
- ❑ Dohledejte si knihu „Stručné dějiny diplomacie“ a podívejte se, které knihovny MU ji mají ve fondu. Je dostupná i na FSS? A pokud ano, je právě vypůjčená?
- ❑ V dolní části stránky si zvolte „abecední procházení“. Zde můžete vyhledávat podle tématu dokumentu. Zadejte si výraz, který Vás aktuálně zajímá a projděte si zobrazené výsledky.

Kde hledat informace z médií?

☐ Denní tisk, TV a rozhlasové vysílání

❖ [Anopress Monitoring Online](#)

Kde hledat závěrečné práce?

- ❖ [Archiv závěrečných prací MU – Thesis](#)
- ❖ [Vysokoškolské kvalifikační práce – Theses](#)
- ❖ [DART – Europe E-theses Portal](#) (evrop. závěrečné práce)
- ❖ [ProQuest® Dissertations & Theses \(PQDT OPEN\)](#) - Open Access Dissertations and Theses

Kde hledat referenční díla?

❖ [Gale Virtual Reference Library](#)
(encyklopedie)

❖ [The World Factbook](#)

Kde hledat statistické údaje?

❖ Český statistický úřad

❖ Eurostat

Kde hledat další zdroje?

- ❖ **ROAD - the Directory of Open Access scholarly Resources** - časopisy, konferenční sborníky, akademické repozitáře)
- ❖ **Oficiální dokumenty OSN**

Shrnutí

- ❑ **Pro vyhledávání odborných informací používejte licencované informační zdroje**
 - ❖ Ověřené, kvalitní, jedinečné informace

- ❑ **Seznam databází**
 - ❖ Stránky knihovny
 - ❖ Portál elektronických informačních zdrojů

- ❑ **Mimo počítačovou síť MU si nastavte vzdálený přístup**
 - ❖ OpenVPN, Shibboleth, EZproxy

□ **Psaní odborných (závěrečných prací)**

- ❖ Nejen při volbě tématu může pomoci Archiv závěrečných prací v IS MU

□ **Informační průzkum**

- ❖ Katalogy knihoven
- ❖ Licencované zdroje
- ❖ Veřejné dostupné zdroje

Literatura

KATUŠČÁK, D., B. DROBÍKOVÁ, R. PAPÍK. *Jak psát závěrečné a kvalifikační práce*. Nitra: Enigma, 2008, 161 s. ISBN 978-80-89132-70-6.

BOTHMA, Theo. *Navigating information literacy: your information society survival toolkit*. 3rd ed. Cape Town: Pearson Education, 2011, 208 s. ISBN 9781775782278.

GRÖPPEL-WEGENER, Alke a Claire PENKETH. *The fishscale of academicness*. Staffordshire: Staffordshire university, [2013]. A Tactile Academia book. ISBN 978-0-9927884-0-7.

Obrázky

<https://www.airsassociation.org/airs-articles/item/16220-how-to-access-the-dark-web> (deep web)

Děkuji vám za pozornost

Mgr. Dana Mazancová, DiS.

mazancov@fss.muni.cz

infozdroje@fss.muni.cz